

રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સ (Raksha Shakti Schools)

1. યોજનાનો પરિચય અને વહીવટી માળખું

ગુજરાત સરકાર દ્વારા રાજ્યના તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને સંરક્ષણ અને સુરક્ષા દળોમાં કારકિર્દી બનાવવા માટે તૈયાર કરવા 'રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સ' યોજના અમલમાં મૂકવામાં આવી છે. ભારત સરકારના સંરક્ષણ મંત્રાલય હેઠળની સૈનિક શાળાઓના મોડેલ પર આધારિત આ યોજના સામાજિક ભાગીદારી (Social Partnership) ના અભિગમથી શરૂ કરવામાં આવી છે. આ યોજનાના અમલીકરણ માટે કમિશનરશ્રી, શાળાઓની કચેરીના પત્ર ક્રમાંક: ૮૬/વિશિષ્ટ/સૈ.શાળા/વહીવટી મંજૂરી/૨૦૨૨/૮૦૫, તારીખ: ૨૪/૦૩/૨૦૨૨ થી વહીવટી પ્રક્રિયા ગતિમાન કરવામાં આવી હતી.

વહીવટી વિગતો:

- યોજનાનું નામ: રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સ (સામાજિક ભાગીદારી મોડેલ).
- ઠરાવ અને સુધારા: મુખ્ય ઠરાવ તારીખ: ૧૧/૧૦/૨૦૨૨ અને ૨૦૨૩નો સુધારા ઠરાવ તારીખ: ૨૨/૦૮/૨૦૨૩.
- અમલ કરનાર વિભાગ: શિક્ષણ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર.
- નોલેજ પાર્ટનર: રાષ્ટ્રીય રક્ષા યુનિવર્સિટી (RRU), ગાંધીનગર.
- અમલીકરણ એજન્સી: કમિશનર ઓફ સ્કૂલ્સ (CoS) ની કચેરી.

આ વહીવટી પાયાને સમજ્યા પછી, હવે આપણે આ યોજનાના પાયાના લક્ષ્યો અને તેના વ્યાપ વિશે જાણીશું.

2. યોજનાના લક્ષ્યો અને મુખ્ય હેતુઓ

રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય વિદ્યાર્થીઓને શારીરિક અને માનસિક રીતે સુદૃઢ બનાવી તેમને નેશનલ ડિફેન્સ એકેડમી (NDA) જેવી સંસ્થાઓમાં પ્રવેશ માટે સજ્જ કરવાનો છે.

મુખ્ય લક્ષ્યો:

- કારકિર્દી ઘડતર: સંરક્ષણ સેવાઓ (Defence), અર્ધ-લશ્કરી દળો (Para-military) અને પોલીસ સેવાઓમાં જોડાવવા માટે વિદ્યાર્થીઓને પાયાથી જ તૈયાર કરવા.

- લક્ષિત વસ્તી: ધોરણ ૫ થી ૧૨ સુધીના કુલ ૫,૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓને ઉચ્ચ ગુણવત્તાયુક્ત નિવાસી શિક્ષણ આપવાનો લક્ષ્યાંક.
- શાળાઓની સંખ્યા: પ્રથમ તબક્કે કુલ ૧૦ રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સ, જેમાંથી ૦૨ શાળાઓ ખાસ કરીને કન્યાઓ માટે ફાળવવામાં આવી છે.
- વિદ્યાર્થી ક્ષમતા: દરેક સ્કૂલ કેમ્પસમાં ૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓની આદર્શ ક્ષમતા (ભૌતિક સુવિધા મુજબ મહત્તમ ૧,૦૦૦ સુધી).

આ ઉમદા લક્ષ્યોને હાંસલ કરવા માટે સરકાર દ્વારા જે પ્રવેશ પ્રક્રિયા નક્કી કરવામાં આવી છે તેની હવે વિગતવાર ચર્ચા કરીએ.

GPSC | GSSSB | GPSSB | POLICE | TET-TAT
ONLINE MOCK TEST
JOIN OUR COMPLETE COURSE + MOCK TEST SERIES
JOIN FREE
READ MORE www.examconnect.in

૩. પ્રવેશ પ્રક્રિયા અને વિદ્યાર્થી પાત્રતા

પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં પારદર્શિતા જાળવવા માટે મેરિટ આધારિત પદ્ધતિ અપનાવવામાં આવી છે. ૨૦૨૩ના સુધારા મુજબ, અહીં "સ્કૂલ વાઉચર" મોડેલ અમલમાં છે.

પરીક્ષાલક્ષી વિગતો:

- પ્રવેશ પરીક્ષા: રાજ્ય સ્તરની કોમન એન્ટ્રન્સ ટેસ્ટ (CET) ના મેરિટના આધારે પ્રવેશ.
- લાભાર્થી પાત્રતા: ધોરણ ૫ પૂર્ણ કરનાર વિદ્યાર્થીઓ ધોરણ ૬ માં પ્રવેશ માટે પાત્ર છે. ધોરણ ૭ અને ૮ માં ખાલી જગ્યા મુજબ પ્રવેશ અપાય છે.
- પસંદગીના તબક્કા: લેખિત પરીક્ષા + મેડિકલ ફિટનેસ ટેસ્ટ + ઇન્ટરવ્યુ (જરૂરિયાત મુજબ).
- બેઠકોની ફાળવણી (Quota):
 - ૭૫% બેઠકો: સરકારી અને ગ્રાન્ટ-ઇન-એડ શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ માટે.
 - ૨૫% બેઠકો: ખાનગી શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓ માટે.
- સ્કૂલ વાઉચર સિસ્ટમ (૨૦૨૩ સુધારો): સરકારી/ગ્રાન્ટ-ઇન-એડમાંથી આવતા વિદ્યાર્થીઓને સરકાર સ્કૂલ વાઉચર આપશે, જે તેમણે શાળામાં જમા કરાવવાનું રહેશે. આ વિદ્યાર્થીઓ માટે શિક્ષણ સંપૂર્ણપણે નિ:શુલ્ક રહેશે.

ટોપિક ટેસ્ટ | મોક ટેસ્ટ | સ્ટડી મટિરિયલ્સ | લેટેસ્ટ સરકારી નોકરીની માહિતી |

કલિક: www.examconnect.in

વિદ્યાર્થીઓની પસંદગી બાદ, આ શાળાઓના સંચાલન માટે જે આર્થિક વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે તે સમજવી અનિવાર્ય છે.

4. સંચાલકો અને આર્થિક સહાય

૨૦૨૩ના સુધારા મુજબ, પ્રોજેક્ટ પાર્ટનર્સ હવે "રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સના સંચાલકો" તરીકે ઓળખાય છે. સંચાલકોએ જમીન અને ભૌતિક માળખું પૂરું પાડવાનું હોય છે, જ્યારે સરકાર રિકરિંગ ખર્ચમાં સહાય કરે છે.

આર્થિક સહાયનું માળખું:

- વાર્ષિક સહાય (Recurring Grant): વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ ના પાયાના વર્ષ માટે વિદ્યાર્થી દીઠ વાર્ષિક રૂ. ૭૫,૦૦૦/- ની સહાય.
- વાર્ષિક વધારો: આ રિકરિંગ ગ્રાન્ટમાં દર વર્ષે ૭% નો ચક્રવૃદ્ધિ વધારો કરવામાં આવશે.
- નાણાકીય જોગવાઈ: વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ ના અંદાજપત્રમાં રૂ. ૫૨૫.૦૦ લાખ ની જોગવાઈ.

રિકરિંગ ખર્ચનું વિગતવાર વિભાજન (વિદ્યાર્થી દીઠ વાર્ષિક):

ક્રમ	વિગત	રકમ (રૂ.)
1	ફૂડ એન્ડ મેસ મેનેજમેન્ટ - સામગ્રી અને મેસ સ્ટાફ	૨૦,૦૦૦
2	વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિઓ અને વિશેષ શિક્ષકોનો પગાર	૨૪,૦૦૦
3	શિક્ષકો માટે પ્રોત્સાહન અને લાભો	૬,૦૦૦
4	નોન-ટીચિંગ સ્ટાફ ખર્ચ (સિક્યુરિટી, હોસ્ટેલ મેનેજમેન્ટ)	૬,૦૦૦

5	કેમ્પસ જાળવણી (ફર્નિચર, વીજળી, પ્લમ્બિંગ)	૨,૫૦૦
6	સ્ટેશનરી, પાઠ્યપુસ્તકો અને યુનિફોર્મ	૪,૦૦૦
7	તબીબી સુવિધાઓ અને વીમો	૧,૦૦૦
8	હાઉસકીપિંગ અને સેનિટાઈઝેશન	૧,૦૦૦
9	NDA કોચિંગ અને કૌશલ્ય વિકાસ	૫,૦૦૦
10	સંરક્ષણ, રમતગમત, NCC અને સ્કાઉટ ગાઈડ તાલીમ	૫,૫૦૦
	કુલ (વાર્ષિક)	૭૫,૦૦૦

5. અભ્યાસક્રમ, તાલીમ અને વિશેષતાઓ

આ શાળાઓમાં NEP-2020 ના લક્ષ્યો મુજબ શિક્ષણની સાથે સાથે લશ્કરી તાલીમ પર ભાર મૂકવામાં આવે છે.

- બોર્ડ જોડાણ: ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ (GSHSEB).
- શિક્ષણનું માધ્યમ: ધોરણ ૬ થી ૮ માં દ્વિભાષી (ગુજરાતી અને અંગ્રેજી). ધોરણ ૯ થી ૧૨ માં અંગ્રેજી માધ્યમ પર ભાર, જેથી વિદ્યાર્થીઓ NDA ની પ્રવેશ પરીક્ષા (જે અંગ્રેજી/હિન્દીમાં હોય છે) સરળતાથી આપી શકે.
- ફરજિયાત તાલીમ: દરેક વિદ્યાર્થી માટે NCC તાલીમ ફરજિયાત છે.
- વિશેષ કોચિંગ: સંરક્ષણ, પોલીસ અને આંતરિક સુરક્ષાના ક્ષેત્રોમાં કારકિર્દી માટે નિષ્ણાતો દ્વારા માર્ગદર્શન.

6. સંચાલન અને દેખરેખ માળખું

યોજનાના પારદર્શક સંચાલન માટે ઉચ્ચ સ્તરીય વહીવટી માળખું ગોઠવવામાં આવ્યું છે.

- ગવર્નિંગ કાઉન્સિલ: કુલ ૧૨ સભ્યોની સમિતિ.
 - અધ્યક્ષ: સચિવશ્રી (પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષણ).
 - સભ્ય સચિવ: કમિશનર ઓફ સ્કૂલ્સ (CoS).
 - વિશેષ જોગવાઈ: કાઉન્સિલમાં રહેલા બે શિક્ષણવિદો (Educationists) માં Ex-servicemen (માજી સૈનિકો) ને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.
- ગુણવત્તા નિયંત્રણ: શાળાઓનું શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકન Gujarat School Quality Accreditation Council (GSQAC) દ્વારા સમયાંતરે કરવામાં આવશે.
- કરાર: રક્ષા શક્તિ સ્કૂલના સંચાલકો સાથે ૧૫ વર્ષ માટે કરાર કરવામાં આવશે.
- ઓડિટ: દર વર્ષે થર્ડ પાર્ટી ફાયનાન્શિયલ અને સોશિયલ ઓડિટ ફરજિયાત છે.

7. પરીક્ષાલક્ષી વિશેષ તથ્યો

- માગણી નં. અને મુખ્ય સદર: માગણી નં. ૦૮, મુખ્ય સદર: ૨૨૦૨-૦૨-૧૧૦-૦૧ (EDN-18).
- વિદ્યાર્થી દીઠ રકમ: રૂ. ૭૫,૦૦૦ (વાર્ષિક ૭% નો રિકરિંગ વધારો).
- બેઠકોનું પ્રમાણ: ૭૫% (સરકારી) : ૨૫% (ખાનગી) - (નોંધ: ખાનગીનો ક્વોટા ૨૫% થી વધવો જોઈએ નહીં).
- કુલ શાળાઓ: ૧૦ (પ્રથમ તબક્કે).
- કન્યાઓ માટેની શાળાઓ: ૦૨.
- પ્રવેશ પરીક્ષા: કોમન એન્ટ્રન્સ ટેસ્ટ (CET).
- નોલેજ પાર્ટનર: રાષ્ટ્રીય રક્ષા યુનિવર્સિટી (RRU).
- મહત્વની તારીખ: પ્રથમ ઠરાવ ૧૧ ઓક્ટોબર ૨૦૨૨, સુધારો ૨૨ ઓગસ્ટ ૨૦૨૩.
- કરાર અવધિ: ૧૫ વર્ષ.
- નવું નામ: 'પ્રોજેક્ટ પાર્ટનર' ના સ્થાને 'રક્ષા શક્તિ સ્કૂલ્સના સંચાલકો'.
- મંત્રાલય સંદર્ભ: મિનિસ્ટ્રી ઓફ ડિકેન્સ હેઠળની 'સૈનિક સ્કૂલ સોસાયટી' ના મોડેલ પર આધારિત.